

ჭაბუა ამირეჯიბი – 100

ლალი ავალიანი

მზეჭაბუკი

ჭაბუა ამირეჯიბის ფენომენი ვერავითარ სამანებში ვერ თავსდება: „დათა თუთაშხიამ“, ავტორის უმდიდრესი, თუმც უმძიმესი ცხოვრებისეული გამოცდილებისა და მაღალი ნიჭის ტვიფარი რომ აზის, უმაღვე ლეგენდარულ პიროვნებად აქცია იგი. რომანს იმთავითვე მოწმენდილ, შეუმერთალ ცაზე გავარდნილი მეხის ეფექტი დაჰყვა, ხოლო ავტორი ეფემერულ პიროვნებად უფრო წარმოედგინათ, ვიდრე საბჭოეთის მოქალაქედ (ჭემმარატი, ხორცსხმული ავტორის მზეჭაბუკ ამირეჯიბის უჩვეულო ბიოგრაფია და სრულიად არაორდინარული პიროვნება, მკითხველთა უმრავლესობისათვის მაშინ უცნობი იყო).

„დათა თუთაშხიას“ „ცისკარში“ დაბეჭდვა იმ დროის დიდი პარადოქსიც გახლდათ, რასაც უეჭველია, ჟურნალის იმჟამინდელ რედაქტორს ჯანსუღ ჩარკვიანსაც უნდა ვუმაღლოდეთ.

რომანი იმის დასტური იყო, რომ სიჭაბუკიდანვე მრავალტანჯულ ავტორს, სიცოცხლის ხალისი და მხნეობა ოდნავადაც არ შებღალავოდა, თუმც ჯოჯოხეთისთვის ბევრჯერ გაესწორებინათვალი. ან უკვე საბოლოოდ სამშობლოში დაბრუნებულ მწერალს „ჩვეულებრივი“ ცხოვრება (ანუ ჩვენებური ქეიფი და დროსტარება) ვერა და ვერ ეთმობოდა (ეს თავად აღუნიშნავს მრავალგზის, ჩვეული თვითრონით); ამასთან დღენიადაგ მუხლჩაუხრელი მუშაობა მოუხდა ცხოვრების სახსარის მოსაპოვებლად, რაც, ცხადია, ზღუდავდა მის სამწერლო მოღვაწეობას.

60-იანი წლებიდან ბეჭდავდა მოთხრობებს, 1962 წელს პატარა ნიგნიც გამოსცა.

გარეგნობით, ვაჟკაცობით, ჯიშითა და გვარიშვილობით, პიროვნული ხიბლით, ენამჭევრობით, უბრალო ადამიანების თანადგომით, შემწყნარებლობითა და გასაოცარი კომუნიკაბელურობით გამორჩეულ ჭაბუა ამირეჯიბს იმთავითვე არ აკლდა სიყვარული და პატივისცემა, თუმცა „დათა თუთაშხიამ“ მას საყოველთაო, ჭემმარიტად სახალხო მწერლის დიდება მოუტანა.

მრავალი წელი მოანდომა ავტორმა „გორა მბორგალის“ დასრულებასაც (სამწუხაროდ: ვინ იცის, რამდენ უცხოურ პრემიას დაიმსახურებდა!). ავტობიოგრაფიული რომანი, „ლოკალური“ გულაგური ისტორია ზოგადსაკაცობრიო პარაბოლად აღიქმება; თუმცა, სიკეთისა და ბოროტების, ძალადობისა და სიმამაცის, უღმობლობისა და ჭირთათმენის დაუსრულებელი, მარადიული შერკინება ქართული სულის ზეობის, ქართული ფენომენის ჭრილში წარმოჩნდა.

ერთადერთი რომანი, რომელიც ავტორის თქმით, შეგნებულად „მოკლედ“ დაიწერა, – „გიორგი ბრწყინვალეა“ – მწერლის ბოლო, დაუმთავრებელი რომანი.

* * *

„დიდ კატორღელთა მოდგმის“ (მამამისი, ადვოკატი ირაკლი ამირეჯიბი 1938 წელს შეენირა, დედა – გადასახლებული ჰყავდა) ჭაბუა ამირეჯიბი, თექვსმეტწლიანი განშორების შემდეგ, კორიანტელივით დაქროდა მონატრებული თბილისის ქუჩებში: ლამაზი, ლალი, ახოვანი, წელგამართული, ყელმოღერებული – ნამ-დვილი არისტოკრატი. როგორც მოსალოდნელი იყო, მრავალჭირგამოვლილ მარბენალსა და ორგზის სიკვდილის მომლოდინე ყოფილ პოლიტიკურ პატიმარს იმ საზარელი წლების დალი ჯერ ვერ მოეშორებინა: მზემოკიდებულსა და გამხდარს, ძველ-მოდური, გაცრეცილი, ამკარად ნაჩუქარი ლაბადა ეცვა, სახელო მაჯებსაც კი ვერ უფარავდა. მისი პიროვნებით დიდად ვიყავი დაინტერესებული, ალბათ ამიტომაც მეცა თვალში დიდი ხელის მტევნები, მუშაკაცივით დაშაშრული.

მოგვიანებით, როცა ჭაბუა გავიცანი, მისი მეუღლის, ჩემთვის სტუდენტობიდან ახლობელი და საყვარელი პოეტის თამრიკო ჯავახიშვილის წყალობით, გაოცებით შევნიშნე, რომ მის ჯიშსა და „ხელობას“ (მწერლობას) გადასახლებაში ნაჯაფი ხელები დაეხვეწა.

* * *

ქართული ენციკლოპედიის ახლადდაარსებულმა რედაქციამ თავდაპირველად მწერალთა სახლის სხვენზე დაიდო ბინა.

ენისა და ლიტერატურის რედაქციაში ვმუშაობდი, მედიცინის განყოფილებაში მუშაობდა პაოლო იაშვილის ერთადერთი ქალიშვილი მედეა იაშვილი, გულღია, ყოველგვარ სნობიზმს მოკლებული უმშვენნიერესი ქალბატონი. მისდამი განსაკუთრებული პიეტეტი მქონდა: გარდა უმცროსუფროსობისა, „ცისფერყანწელთა“ ლიდერის, პაოლო იაშვილის, საფიცარი ასულიც გახლდათ.

60-იანი წლების მიწურულს, ადრეულ გაზაფხულზე, მედიკოსთან და სხვა თანამშრომლებთან ერთად, მწერალთა სახლიდან გამოვედით. მაჩაბლის ქუჩის ბოლოს შევნიშნეთ ჭაბუა ამირეჯიბი, რომელიც ხშირად სტუმრობდა მწერალთა კავშირს. რა დამავინყებს იმ ალალ სიხარულს, როგორითაც ერთმანეთს შეხვდნენ მედეა და ჭაბუა. მოკრძალებულად განზე გავდექით. შორიახლოს ხანდაზმული, წელში მოხრილი ოქროყანელი ქალბატონი ახლადშემოსულ ყოჩივარდებს ჰყიდდა. მისდა გასახარად, ჭაბუამ ყვავილებიანი კალათა დაუცარიელა, ხურდაც კი არ გამოართვა, ჯერ მედიკოს მიართვა თაიგული, მერე ყველას ჩამოგვირიგა. ერთხანს თავაზიანად გამოგველაპარაკა, დამშვიდობებისას კი სახეგაბრწყინებულმა გვითხრა – ვისაც თვრამეტი წლის მედეა იაშვილი არ უნახავს, არც ლამაზი ქალი უნახავსო. მოგვიანებით, თამრიკოსგან გავიგე, რომ დაპატიმრება-გადახვეწამდე მედეა მისი საცოლე ყოფილა.

გაივლის მრავალი წელი და „გორა მბორგალში“ წავიკითხავ: „ჩემ ცხოვრებაში ქარტეხილივით შემოიჭრა ახალი უნაზესი სიყვარული: მშვენიერი ტან-ფეხი, ზღვასავით უძირო, ერთთავად წყლიანი თვალები, ლამაზი, კეხიანი ცხვირი, შესაშური სიმღერა და იუმორი; მამამისი, საყოველთაოდ ცნობილი კაცი, ოცდაჩვიდმეტ წელს შეენირა. ჩვენ ერთმანეთისათვის სიყვარული სიტყვიერად არ გავციმხელია, მაგრამ ეს ორივესთვის უღრმესი გრძნობა იყო“.

„გორა მბორგალს“, რომელშიც უამრავი რეალური ამბავია მოთხრობილი, თან ერთვის თამრიკო ჯავახიშვილის დანართი

(„რომანის პერსონაჟები. რეალური თუ გამონაგონი“); მასში მითითებულია, რომ „უნაზესი სიყვარულის“ ობიექტი მედია იაშვილი გახლდათ.

* * *

ენციკლოპედიის პირველი ტომი გამზადდა. ჭაბუას დაფურეკე და სტატიისათვის ფოტოსურათი ვთხოვე. მალევე მოგვიტანა პატარა ფოტო – ავარჩიე, დიდი არაფერია, მაგრამ ერთადერთი მაქვს, თანაც ჩემი ცხოვრების სამახსოვრო ამბავს უკავშირდებაო. წესისამებრ, სურათი ტექნიკურ განყოფილებას გადავეცი, თანამშრომლებს ვთხოვე, თვალის ჩინივით მოფრთხილებოდნენ. ფოტო დაიბეჭდა თუ არა, მაშინვე დედნის წამოღება მოვინდომე, თუმცა ამაოდ: სურათი გამქრალიყო... ბევრი ვიბრძოლე, მაგრამ ვერაფერს გავხდი. ასეთი რამ არ ხდებოდა, მაგრამ იმ დროისათვის დიდ ქართულ საგას, „დათა თუთაშხიას“, უკვე მთელი საქართველო კითხულობდა. ეჭვიც არ შემპარვია, რომ ავტორის რომელიმე თაყვანისმცემელმა, სავარაუდოდ, მშვენიერი სქესის წარმომადგენელმა, უცერემონიოდ მიითვისა ფოტო, მის კვალსაც კი ვერ მივაგენი.

შავ დღეში ჩავვარდი, მეტი რა გზა მქონდა, ხომ უნდა გამემხილა ეს ამბავი, ცხადია, დამნაშავედ ვგრძნობდი თავს.

გავბედე და დაფურეკე ჭაბუას, მაშინვე დავაფასე მხოლოდ დიდი ადამიანებისათვის დამახასიათებელი უბრალოება და მიმტევებლობა: საყვედურიც არ დასცდენია, გაეცინა კიდეც ინკოგნიტო თაყვანისმცემლის ხსენებაზე.

2001 წელს ჭაბუას მდიდრული იკონოგრაფიით აღჭურვილ შვიდტომეულში (მის გამოცემას გია ჯოხთაბერიძეს უნდა ვუმაღლოდეთ), როგორც მოსალოდნელი იყო, ვერ აღმოვაჩინე ენციკლოპედიის პირველ ტომში დასტამბული ფოტო. დღევანდელი ტექნოლოგიით, ალბათ ადვილი იქნება მისი გადმოღება და სრულყოფილად აღდგენა, მით უმეტეს, რომ მწერალს თავად ეძვირფასებოდა ეს სურათი.

ენციკლოპედიის შესაბამისი ტომი 1975 წელს გამოიცა, დაკარგული ფოტოს თარიღი ზემოხსენებული შვიდტომეულის პირველ ტომშივე დავადგინე – თამრიკოსა და ჭაბუას უფროს ვაჟთან

ქუცნასთან გადაღებული სურათით (წარწერით – „მე და ქუცნა. 1967 წ.“), ჭაბუას იგივე საზაფხულო პერანგი აცვია და თავადაც ისევე გამოიყურება, როგორც დაკარგულ ფოტოზე. როგორც ჩანს, სწორედ ქუცნას დაბადების სიხარულს უკავშირდებოდა მწერლის განსაკუთრებული დამოკიდებულება ამ ფოტოსადმი.

* * *

ჩემთვის ჭაბუა მუდამ იყო მოწინებისა და პატივისცემის საგანი. ხშირად შევხვედრივარ ლიტერატურულ საღამოებზე, გამომცემლობებისა თუ ჟურნალ-გაზეთების რედაქციებში, ბანკეტებზე... ჩემდა საბედნიეროდ, საერთო მეგობრების შინაურულ სუფრებზეც ვყოფილვარ მისი და თამრიკოს თანამეინახე, ენაწყლიან, მოამბის დიდი ნიჭით მადლმოსილ მწერალს დელფოსის ორაკულივით სულგანაბულნი ვუსმენდით. სხვათა შორის, მოსმენის კულტურასაც (რაც ესოდენ იშვიათია) საუკეთესოდ ფლობდა.

ერთ-ერთ დაბადების დღეს, სავარაუდოდ, 70-80-იანი წლების მიჯნაზე (მაშინ „გორა მბორგალის“ ნაწყვეტებიც კი არ იყო დაბეჭდილი) მოვისმინეთ ჭაბუასგან ეგრეთ წოდებული „ქილების ამბავი“: გადასახლებაში მყოფი კაცი ფეხმსუბუქ ქალს ესტუმრება, უფულობის გამო „ჰონორარს“ თუნუქის ქილით გადაუხდის; კმაყოფილი რჩება ქალის „მომსახურებით“ და, თითქმის ყოველდღე დადის მასთან, სანამ ქილები (რაც იმ სიდუხჭირეში დიდად ფასობდა) არ გამოეღევა. გამოხდება ხანი და ერთხელაც, თავად ქალი ესტუმრება ქილით ხელში და ასე გრძელდება მათი „ციმბირული რომანი“...

ამ სახალისო მონათხრობმა ჩვენი დიდი ინტერესი გამოიწვია, შემდეგში ეს ნამდვილი ამბავი „გორა მბორგალის“ IV კარში აღმოვაჩინე – გადასახლებული ტრაქტორისტის მონათხრობი, ბევრად უფრო სკაბრეზული და ცინიკური, როგორც ჩანს, მწერალმა ჩვენს სუფრასთან მჯდომი მანდილოსნების სიმრავლე გაითვალისწინა და უბირი ტრაქტორისტის მონათხრობიც „შეარბილა“. ვინ მოთვლის, რამდენი ასეთი გასაოცარი ამბავი, ფაქტობრივად, დასრულებული მოთხრობაა „გორა მბორგალში“; ზოგი ჭაბუას რეალურ თავგადასავალს გადმოგვცემს, ზოგიც – სხვათა მონათხრობს – ნაირგვარი მოდიფიკაციებით. იგივე ითქმის „დათა თუთაშხიაზეც“.

ბავშვობიდან ჭარმაგობამდე მწერალს რა არ მოუსმენია „ამ“ თუ „იმ“ (მარბენლობაში, ციხესა თუ გადასახლებაში) ცხოვრებაში: ზნეკეთილთაგან თუ ავანტიურისტებისგან, მართლის მთქმელთაგან თუ ცრუპენტილებისაგან, ბრძენთაგან თუ ბრიყვთაგან, განურჩევლად ეროვნებისა, რელიგიური კუთვნილებისა თუ სტატუსისა.

ჭაბუა ამირეჯიბის მოსმენის კულტურა (შერწყმული დიდ ცნობისმოყვარეობასა და ცნობისწადილთან, ამასთან – მოსაუბრის პატივისცემასთან) მართლაც უიშვიათესი იყო.

ჭაბუას ჩანაწერებში ასეთი რამ ამოვიკითხე: „სერიოზული საუბრის ხელოვნება – ვინმესთან პირისპირ ან რამდენიმე ადამიანის საუბარი მაქვს მხედველობაში – ორ ძირითად კომპონენტს შეიცავს – თქმის ხელოვნებასა და მოსმენის ხელოვნებას. თქმის თუ ართქმის თაობაზე ქართველებს დაწერილიც საკმაოდ გვაქვს და ზეპირსიტყვიერებთაც გადმოცემული. მაგრამ მოსმენა ისე და ასე უნდაო, ამაზე არსად რაიმე გამიგონია. არადა, როგორი საჭირო და რთული რამ ყოფილა მოსმენის ხელოვნება. ვინც ვითარებისა თუ მოვლენის არსში ჩანვდენას ლამობს, მხოლოდ საკუთარი გონების ამარა ვერაფერს გახდება“.

* * *

ჭაბუას მიერ დაფუძნებული გაზეთი „განახლებული ივერია“ ავადსახსენებელ 90-იან წლებში ოაზისივით იყო, თუმცა უსახსრობამ ბოლოს მაინც შეუშალა ხელი. ჭაბუას შეთავაზების შემდეგ რამდენიმე სტატიაც გამოვაქვეყნე, რედაქცია მწერალთა სახლის ერთ მოზრდილ ოთახში იყო განთავსებული. ჩემი პირველი ვიზიტის დროს ჭაბუას ნახვის სიხარულს ისიც დაემატა, რომ დედაჩემის უახლოესი მეგობრის შვილს, პროზის მანესტროს, ვაჟა გიგაშვილსაც შევხვდი, გაზეთის მთავარი რედაქტორის ამპლუაში; შესანიშნავი რედაქტორები ჰყავდათ, მათ შორის გახლდათ ჩინებული ლიტერატორი ზაზა კვერცხიშვილი; განსაკუთრებით დამამახსოვრდა უმშვენიერესი, სრულიად ახალგაზრდა გოგონა ჟაკლინ სირაძე. 2001 წელს, იმავე ოთახში, კვლავ ვეახელი ჭაბუას; იმჯერად სასაჩუქრო შვიდტომეულს ურიგებდა ნაცნობ-მეგობრებს, რომელთა რიცხვში, საბედნიეროდ, თამრიკოსა და

ჩემი საერთო მეგობარი, ჭაბუას უმცროსი ვაჟის შალვას ნათლია – ელზა დოკვაძე და მეც აღმოვჩნდით.

მოზრდილი რიგი იდგა: ვის არ ნახავდით იქ – ნაცნობსა თუ სრულიად უცნობს, მოხუცსა თუ ახალგაზრდას, მათ შორის თბილისური ინტელიგენციის ნაღებს. ვიდექით მორჩილად. ჩვენს დანახვისთანავე ჭაბუამ ჯენტლმენურად თავისთან მიგვიხმო (რიგში მამაკაცები ჭარბობდნენ) და მალევე გადმოგვცა ძვირფასი „ნადავლი“ წარწერებითურთ.

* * *

თანამედროვე ქართულმა პროზამ ან სრულიად დაკარგა ინტერესი ისტორიული თემატიკისადმი ან პოსტმოდერნისტულად „გადაწერა“ წარსული (ზოგჯერ ჩინებულადაც; ავტორთა ჩანაფიქრისა და ნიჭიერების კვალობაზე); ზოგმა ახალგაზრდა ნოვატორმა წარსულისადმი ირონიული თუ პაროდიული დამოკიდებულება მკრეხელურად და ცინიკურად გადმოსცა. დღესდღეობით თუ კი რამეა სახიფათო ჩვენი ისედაც საფუძვლიანად შერყვნილი ეროვნული ცნობიერებისათვის, სწორედ რომ ნიჭიერი და განათლებული ახალი თაობის ნიჰილიზმია.

ჩვენი ისტორიისადმი, ფესვებისადმი, ტრადიციული და მარადიული ფასეულობებისადმი ამგვარი დამოკიდებულება, – ჩვენნაირი დაბეჩავებული, დაქსაქსული, დაფეთებული, რწმენადაკარგული, ღირსებააყრილი, „ალაგ-ალაგ“ სამშობლოწართმეული ხალხისათვის – ჭეშმარიტად დამღუპველია.

ჭაბუა ამირეჯიბის დაუმთავრებელი რომანი ერთხელ კიდევ ჩავვაფიქრებს საკითხთა საკითხზე: ვინ ვიყავით, რანი ვართ, საით მივდივართ...

„გიორგი ბრწყინვალე“ არ არის ტრადიციული ისტორიული რომანი, მკაცრად შემოსაზღვრული დრო-სივრცით, „ავტობიოგრაფიული“ ელემენტებით (მთხრობელი, პირველი პირი, – თავად მეფეა), ისტორიული რეალიებით... გიორგი V, მართლაც ბრწყინვალე მეფე საქართველოს ისტორიაში, სრულიად განძარცულია „ქრესტომათიული პენისაგან“, მყვირალა პათეტიკისა თუ რომანტიკული საბურველისაგან.

თხრობის სადა, იმავდროულად, მიმზიდველი და დამაინტრიგებელი მანერა, დასაწყისიდანვე გააცხადებს, რომ გიორგი ბრწყინვალე ზეციური საუფლოს მკვიდრია და მხოლოდ შუამავალს, მედიუმს ეძებს მასსა და შთამომავლობას შორის.

გიორგი ბრწყინვალე ერთმანეთისაგან მკვეთრად არ მიჯნავს საკუთარ თავგადასავალსა და ქვეყნის ბედ-იღბალს, სულერთია, წინაპართა საქართველოზეა საუბარი თუ მომავლისაზე. მეფემ „იცის“ სამშობლოს წარსული, აწმყო და მომავალი. მას თანაბრად სტკივა ქვეყნის წყლული, მისი ბედუკუღმართობა, – თანამედროვეობაში, ნამყოსა და მყობადში; ამიტომაც ეზმანება მას ვახტანგ გორგასალი, თამარ მეფე, ერეკლე მეორე თუ ილია ჭავჭავაძე...

გიორგი ბრწყინვალის „ალტერ ეგო“ – ქრონია. მათი ერთობლივი ნაუბარი საოცრად ეზმანება ჩვენს თანამედროვე ვითარებას.

რეინკარნაციის იდეა (გიორგი „მძლედ“ მეშვიდე მოვლინებისას იქცევა) მომგებიანი მხატვრული ხერხი აღმოჩნდა, რაც საშუალებას აძლევს ავტორს, სხვადასხვა დროის საქართველოს შთამბეჭდავი ეპიზოდები გადმოსცეს (თამარ მეფის დროინდელი საქართველო, ტფილისის ყოფითი ეპიზოდები, ლარგველი ანანია გარსევანის ძის თუ ეგარსლან ბაკურციხელის, ბარძიმ ართავაჩოს ძისა თუ მამა იონათამის თავგადასავალი...). დიდია გმირთა მოქმედების არეალიც: იერუსალიმი, კონსტანტინოპოლი, ბაღდადი, ალექსანდრია, დარუბანდი... და, რა თქმა უნდა, საქართველოს ამერ-იმერი.

* * *

რატომ აირჩია ჭაბუა ამირეჯიბმა XXI საუკუნის დასაწყისში მაინცდამაინც XIV საუკუნის სისხლით, ბოლმით და გესლით მოთხვრილი, იავარქმნილი, გათიშული, მონღოლთა ურდოს ქვეშ მგმინავი, გაუბედურებული საქართველო?

ვინც კარგად იცნობს ავტორის შემოქმედებას, იცის მისი დიდი ინტერესი სულთმობრძავი იმპერიებისადმი და ამ ინტერესის საფანელიც. ეს დაუფარავი მინიშნება ბოროტების იმპერიად სახელდებული საბჭოთა კავშირის რღვევის ისტორიულ კანონზომიერებაზე ცნაურდება მის, ჯერ კიდევ საბჭოური პერიოდის

ბელეტრისტიკასა თუ პუბლიცისტიკაში. ამ რომანის პირველივე კარი სწორედ მონღოლთა ძლევამოსილების დასასრულის დასაწყისს გვაუწყებს.

* * *

ჩემდა გასაოცრად, თანამედროვე მწერალთა ერთ ნაწილს აღიარებული კი არა, გაცნობიერებულიც არა აქვს დიდი მწერლის ღვაწლი (გამონაკლისია აკა მორჩილაძე) და მისი ლიტერატურული მემკვიდრეობის ცნობიერი თუ არაცნობიერი ზეგავლენა მათზე; პოსტმოდერნიზმის ზოგი „ილეთი“, როგორც ყველაფერი ამქვეყნად, არახალია, ძველია. „დათა თუთაშხიას“ არქაული პროლოგი-მისტიფიკაცია, მისი სახელდება XIV საუკუნის ძველი ქართული ხელნაწერის ფრაგმენტებად (სხვათა შორის, პირველ ხანებში გულუბრყვილოდ ვეძებდით მის „პირველწყაროს“), უაღრესად წარმატებული ექსპერიმენტი – კუთხურ კილოთა და ინტონაციათა, ანდა ჟარგონის დახმარებით პერსონაჟთა სრულყოფილი დახასიათება, ზოგადად – ენობრივი თამაშები – დღეს ჩინებულად აქვთ ათვისებული თანამედროვე ავტორებს, დეტექტიური (მათ შორის „დიდი მოგოლის ხალიჩის“ ამბავი), პიკარესკული, ავანტიურისტული პლასტები, თუნდაც „გიორგი ბრწყინვალის“ ქრონის ამბავი (რაც „ფენტეზის“ ჟანრს უახლოვდება), სათქმელის სხვაზე „გადაბრალება“, ხილვა-ზმანებათა ამალღებული სულისკვეთება, თხრობის „სიჭრელე“ უაღრესად სადღეისოდ აღიქმება.

* * *

ერთი დიდი კლასიკოსის ნათქვამს, – სინამდვილე გაცილებით უფრო ფანტასტიკურია, ვიდრე გამონაგონიო, – ჭაბუა ამირეჯიბის შემოქმედებაც და მისი ძირითადი „წყარო“ – ცხოვრებისეული გამოცდილება გვიდასტურებს.

დღევანდელი მწერლობის აქილევსის ქუსლი, ჩემი აზრით, თვითმიზნური „გამომგონებლობაა“: მოდური, „ჩანადებული“ თემატიკის გაფეტიშება, ნაუცბადევად, მყისიერი პოპულარობის მოსაპოვებლად გამიზნული ეპატაჟურ-სკაბრეზულ-ცინიკური ტექსტებით თავმონონება და ურცხვი, დაგეგმილი თვითრეკლამა

„ყალბი თავმდაბლობის“ გარეშე. საყოველთაო კომერციალიზაციის ხანაში უმართლებთ კიდევ!

ახალი თაობის მიმართება ძველთან, ნახევრად ხუმრობით, ნახევრად სერიოზულად გადმოცემულია მწერლის თვითირონით გაჯერებულ რეალურ ჩანაწერებში, იგავადაც რომ გამოდგება:

„ციხეებსა და ბანაკებში არასრულწლოვანი დამნაშავეები „მალოლეტკებად“ იწოდებიან.

ძნელი წარმოსადგენია საზიზღრობა, რომლის ჩადენასაც მალოლეტკა არ იკისრებს. – თვით მარბენალი გახლდით, თავზე ხელიც ამიღია, სხვისი მეტი გამბედაობაც მინახავს, მაგრამ ვერაფერი შეედრება იმ ფანტასტიკურ თავხედობასა და აზარტს, რასაც უწლოვანი გამქცევი ამჟღავნებს.

მე მალოლეტკებთან ჩემი ერთადერთი „ურთიერთობის“ ამბავს ვიტყვი. მარბენლობის გამო, ტრაბახში ნუ ჩამომერთმევა, გულაგის სამყაროში საკმაოდ ცნობილი კაცი ვიყავი. როსტოვის ციხემ ჩემი მიყვანა უმაღვე შეიტყო, ციხემ ხომ ყველაფერი ყველაზე ადრე იცის! შუა აზიის ეტაპს მალოდინეს. კომენდანტს ვთხოვე, მაღაზიაში წავეყვანე. საკანი ხალხმრავალი იყო, ზოგმა რის ყიდვა მთხოვა და ზოგმა რისი. ჩამოვწერე სია. მოვავროვე ფული. გამიყვანეს. გისოსებს მიღმა მალოლეტკებს ასეირნებდნენ. ერთხანს მათვალიერეს. ერთმა მათგანმა მკითხა: „ტი ჩუბუკ, და?“ კი-მეთქი. მეორემ – ბოლოს საიდან ნახვედიო? ამაზედაც გავეცი პასუხი. სიმართლეს ვიტყვი, იმ საუბრით კმაყოფილი დავრჩი! მალოლეტკები ანგარიშგასაწევი ხალხი იყო და მათ მიერ ჩემი პერსონის კარგ კაცად აღიარება ერთ რამედ ღირდა. ვიყიდე ყველაფერი, ძალიან დავიტვირთე. წარმოიდგინეთ, ილღიებსა და მუხლებს შუაჯ კი, პარკები, ტომსიკები და ქალაღში შეხვეული პროდუქტები მქონდა გაჩრილი. ზედამხედველი უნდა მომხმარებოდა. მისი სადღაც გაუჩინარება ჩემთვის „საბედისწერო“ აღმოჩნდა. ამ ლოდინში მალოლეტკები გამოიყვანეს და – რის მარბენლობა, რის სახელი, რა პერსონაო – თხუთმეტსა თუ ოც წამში სრულიად თავისუფალი ვიყავი ყოველგვარი ტვირთისგან. ის კი არა, მშვენიერი, თბილი ჩექმები მეცვა, ვერ გამხადეს, ხელფები თავად გამითავისუფლეს, თორემ ფეხშიშველი დავრჩებოდი, ნაღლია.

მას მერე, მალოლექტებს რომ მოვკრავდი თვალს, სივლტოლად მივიდრიკებოდი ხოლმე უმაღლ!

სიტყვა გამიგრძელდა, მაგრამ ამ „იგავურ“ ამბავს ბუნებრივად მივუსადაგებ XX საუკუნის სამოცდაათიანელთა თაობის ერთ-ერთი ლიდერის ბესიკ ხარანაულის სიტყვებს: „დღეს თუ ვინმე ჩვენგანს თავის მოწონება მოუნდა, ჯობს, ჭაბუა ამირეჯიბი გაიხსენოს, ამგვარად დაიშოშმინოს გონებისწამგვრელი პატივმოყვარეობა. ამას იმიტომ მოგახსენებთ, რომ კეისარს კეისრისა მივაგო, რადგან ჭაბუა ამირეჯიბი ჩვენთვის ცოცხალი ლეგენდაა, ასრულებული და განამდვილებული“.

* * *

მძლე სულის, ჭირთამთენი, უტეხი ხასიათისა და მძიმე სნეულების მრავალგზის დამჯაბნელი დიდი მწერლის, 92 წლის ჭაბუა ამირეჯიბის დაკრძალვა ეროვნულ მანიფესტაციად იქცა. იგი, ღირსებისამებრ, მთანმინდის მარადიული ბინადარი გახდა.